

Književna poročila.

O zemljiški knjigi, konverzijah, testamentih, kolkovinah in pristojbinah.
Sestavila in uredila A. Spende in A. Prepeluh, ckr. sodna uradnika v Ribnici. Tako je naslov pred kratkim izišli knjigi, katero je založila Zadržna zveza v Ljubljani. Knjiga, ki obsega 174 strani osmerke, je prav praktično sestavljena in poljudno pisana. Kratki in pravilni razlagi o pomenu in vsebini zemljiške knjige in o pogojih vknjžeb je pridejanih mnogo vzorcev raznih zemljiško-knjižnih prošenj in predlogov in bolj navadnih listin. Temu sledi pouk in zakon o konverziji z zadevnimi min. naredbami, seznam nekaterih kolkovin in pristojbin, in končno važnejše določbe o oporokah. Oporoke sicer nimajo stika z zemljiško knjigo, vendar se je pisateljema zdelo umestno pri tej priliki opozarjati posebno ljudstvo na deželi na predpisano obliko testamentov in kodicilov. Priročna knjiga bode dobro došla zadrugam po deželi, katerim je v prvi vrsti namenjena, daje pa tudi drugim praktična navodila in pojasnila.

Entwurf des russischen Zivilgesetzbuches. Dargestellt und besprochen von Wilhelm von Seeler, Professor an der Universität Berlin.

O tej knjigi, katero si je nabavilo za svojo knjižnico tudi društvo „Pravnik“ v Ljubljani, razpravlja svetnik dr. Cerman v drugi številki češkega „Pravnika“ letošnjega leta, nekako tako le:

Berolinsko vseučilišče opozarja letos že po drugem članu svoje pravniške fakultete na osnutek ruskega državlanskega zakona. Prvi je opozoril na to Nemce profesor F. K. Neubecker v ruskem pravniškem časopisu „Juridičeskija zapiski“ 1911, zv. 1., str. 191, kjer priporoča ta autor koncem svojega članka („Obzor germanskogo zakonodateljstva“) kot zgled za reformo novega nemškega državlanskega zakona Rusijo, namreč način, kako bodi sestavljen osnutek civilnega kodeksa z ozirom na sistematično proučevanje pravniškega materijala v drugih kulturnih državah. Drugi pa, ki s še večjo vneto vzpodbuja državno-nemške pravniške kroge, da se seznanijo z ruskim osnutkom, je profesor Viljelm pl. Seeler, ki razpravlja o tem vprašanju v naslovni knjigi. O nagibih, kateri so ga privedli do tega, da je spisal to knjigo, razpravlja omenjeni profesor v uvodu svoje knjige. Vsled zanimivosti tvarine podajamo vodilne misli tega uvoda.

Dasiravno se na nemških vseučiliščih skoraj vsak tečaj predava o mednarodnem zasebnem pravu, priuč se pravnik le, katerega teritorialnega prava naj se v danih okoliščinah posluži, dočim ne zve o obsegu teh zakonov prav ničesar. V praksi je vsled tega nemški sodnik docela v dvombi, če se izkaže potreba vporabiti tuje pravo. Mogoče se te razmere v 20. do 30. letih spremene tako, da bode pri vsakem višjem sodišču in pri deželnih sodiščih (Landgerichte) največjih trgovskih mest za vsako inozemsko najvažnejše državlansko pravo vsaj eden sodnik strokovnjak. V dosego tega namena je treba, da bi se na vsakem nemškem vseučilišču vsaj eno najvažnejše tuje državlansko pravo sistematično predavalo, ozir. naj bi se ustanovila posebna akademija za inozemsko civilno pravo. Kobisku te akademije naj bi se referendarjem in asesorjem dovolil enoletni v službovanje všteti dopust, slušateljji inozemskega prava naj bi se na

državne stroške pošiljali vsaj za dve leti v dotično tujo državo v nadaljno teoretično in praktično izobrazbo.

S tem bi se doseglo osveženje in prepород vpliva na zakonodajo, pravno vedo in prakso, katera bi se potem ne držala tako strogo neplodnega negovanja paragrafov ter bi ne vhažala v fantastična in naivna reformna prizadevanja. Kar je izrekel Goethe glede učenja tujih jezikov, (*wer fremde Sprachen nicht kennt, weiss nichts von seiner eigenen*) velja še bolj glede prava: kdor ne zna poleg prava svoje širše domovine še prava vsaj ene tuje moderne države, preneha po malem obvladati stvarino in slednjič sam zabrede in utone v oni stvarini tako, da izgubi popolnoma svobodo duha in samostojnost presoje.

Avstrijsko in švicarsko pravo je faktično nemško pravo z nemškim besedilom, vsled česar ga nemški pravnik brez posebnega pripravljanja pojmiti utegne. Sicer bi prišlo v poštev predvsem poznanje angleškega in francoskega prava, takoj za tema pa iz praktičnih ozirov poznanje ruskega prava, dasi se slednje z ozirom na notranjo vrednost nikakor ne da primerjati s prvima dvema; ostala moderna državljanska prava pa nimajo pomena za nemškega pravnika.

Danes imajo celo visoko izobraženi in sicer izborno informirani nemški krogi napačne pojme o Rusiji, ali celo Rusije sploh ne poznajo in so navezani popolnoma na francosko literaturo (Leroy-Beaulieu) in angleško (Mackenzie Wallace), dasi je imela Nemčija v 16., 17. in 18. veku svojo lastno, bogato literaturo o Rusiji, oprto na skrbno proučevanje virov, dolgoletno samostojno naziranje in izkušnost vestnih učenjakov in potopiscev. Današnji francoski in angleški spisi ne informujejo nemškega bralca z nemškega stališča in domači viri jih preje motijo, nego poučujejo.

Po tem splošnem uvodu preide avtor k jedru stvari, navajajoč, da je danes veljavno rusko državljansko pravo („svod“ *Сводъ законовъ*) ponajveč razkosano in nepopolno in dasi odločbe senata (III. inštanca), katere naj izpopolnjujejo vrzeli pozitivnega prava, dostikrat nasprotujejo. Ni tudi sistematične knjige, ki bi rusko civilno pravo na podlagi veljavnega zakona in senatne prakse pregledno in popolno razpravljala. Na strani 6—9 popisuje avtor postanek in napredovanje kodifikacije Svoda, ki velja od l. 1835 in se od tega časa sproti spopolnjuje s tem, da zbira vse nadaljne zakone državljansko-pravnega značaja. Še le l. 1882 se je ustanovila redakcijska komisija z nalogo, da poda vesplošen, sistematičen civilni zakon. Ta komisija je izdala v letih 1899 do 1903 pet delnih osnutkov z motivi (ti sami obsegajo 8000 strani), dokler ni po vnovičnem pregledu delnih osnutkov komisija izdala osnutek iz leta 1905 v enem zvezku brez motivov; le pod črto so natisnjena različna mnenja posamičnih članov komisije.

Ta osnova iz leta 1905 je izhodišče za v naslovu navedeno delo avtorja, kateri pa v oddelku „*Liegenschaftsrecht*“ premotriva tudi osnove (4) novega knjižnega zakona, katere so bile posebej objavljene leta 1893.

O ureditvi osnove izraža se avtor naslednje:

1. Paragrafov je 2640, ki so uvrščeni v naslednjem vzporedju: splošni del, rodbinsko, stvarno, dedno in obligatorno pravo. Uvodni zakon obsega predpise o tem, v katerih delih države bo zakon veljal, o zasebnem mednarodnem pravu, o razlagi zakonov in o prehodnih naredbah.

2. Kodifikovano je vse zasebno pravo s trgovskim pravom vred. To načelo ni dosledno izpeljano, kajti nekatere partije, posebno one, ki so z javnim pravom v zvezi, so prepuščene posebnim zakonom.

3. Osnova se ne tiče Finske, medtem ko veljaj novo pravo v kraljevini Poljski in v baltiških pokrajinah le v toliko, v kolikor je tam dosedaj bilo v veljavi državljansko pravo „svoda“. V Besarabiji, črnegovski in poltavski guberniji se z osnovo odpravlja tam veljavno partikularno pravo. Omenjam, da se v zadnjem času množijo glasovi, ki zahtevajo, da naj bi se z novim kodeksom tudi v Poljski in Pobaltiji tamošnje privatno pravo (code civil in pandektno pravo) popolnoma nadomestilo.

4. Kakor vse moderne kodifikacije tudi ta osnova ni „novum“. Predvsem je iz „svoda“ ohranjeno to, kar odgovarja modernim nazorom in potrebam, vrzeli so izpoljene s senatno prakso in koder niti ta ni zadostovala, se je vzela na pomoč pravna veda. Zajemalo pa se je tudi iz code civil in pandektnega prava, ki sta v nekaterih delih države še v veljavi (Poljska in Pobaltija.) Pazno se je gledalo tudi na inozemsko zakonodajo. Zato so bili prestavljeni za vporabo zakonodajne komisije: avstrijsko, švicarsko in kalifornijsko državljansko pravo, prusko varuško pravo, novi državni nemški civilni zakonik. V prvi osnovi so pri vsakem paragrafu navedeni viri (tudi paragrafi inozemskih zakonov) in iz teh citatov in motivov je jasno, da morda ni bilo nobenega važnejšega državlanskega prava na svetu, da bi ga kak član komisije temeljito ne preštudiral. Avtor hvali to postopanje.

5. Dikcija in štilizacija je podobna v osnovi bolj švicarskemu državl. zakoniku, kakor novemu nemškemu, kajti njena sestava je enostavna in prepušča prostemu preudarku sodnika več prostosti, kakor nemški zakonik. S tem, da so bili označeni temeljni (načelni) predpisi, je omogočeno aplicirati pravo na nadaljne slučaje, ki niso detajlirano izdelani. Preveč komplicirane pravne razmere sploh niso izdelane. Osnova se ravna glede kompliciranih pravnih tvorb po geslu: „in legibus magis simplicitas quam difficultas placet“, glede podrobnosti pa po geslu: „quae bis vel semel accidunt, praetereunt legislatores.“

6. Osnova se izogiba tujkam, toda

7. ne izogiba se ponavljanju predpisov, da bi zakon tudi za lajika razumljiv bil. Seveda graja avtor, da je s tem na mnogih krajih vpeljana nejasnost in razcepljenost. Jezik je priprost in naraven.

8. Sploh pomeni osnova velikanski napredek proti dosedanjemu državl. pravu na Ruskem in se zamore kosati z drugimi evropskimi kodifikacijami.

Avtorjeva knjiga ni prestava osnove iz l. 1905, kajti ona podaja v vrstnem redu paragrafov obseg zraven spadajoče materije in seveda tudi kritiko. Partije, ki se tesno nanašajo na nemški državl. zakonik, so pogostoma navedene le z označenjem paragrafov omenjenega zakonika, ali pa je podan o njih kratek referat. Izjemoma so pristavljeni posamezni paragrafi doslovno, ali pa z izčrpljivim izvlečkom. Sorazmerno najnatančneje je izdelano zakonsko in dedno pravo, mnogokrat zelo obširno.

Iz avtorjeve knjige se poučimo o zgodovinskem postanku posameznih zasebnopravnih inštitucij, o danes veljavnih predpisih „svoda“, o senatni praksi i. t. d.

Avtor omenja, da so bili naprošeni za mnenje tudi izvenruski učenjaki. (Od čeških sta Randa in Pavliček izdelala mnenja o imejiteljskih papirjih (Inhaberpapiere), o družbah in o produktivnih ter gospodarskih zadrugah itd., o čeku — glej Právník 1904 str. 1—7, 47—43, 298—310).

Kakor sem že zgoraj omenil, se v zadnjem času bavijo z mislijo, če naj se tudi v Poljski in pobaltiških gubernijah (Livlandsko, Estlandsko in Kurlandija) uvede novi ruski državljanski zakon ne le fakultativno, ampak izključno, s čemur se vrste protivnikov novega kodeksa le množe. Posamezna ministrstva, ki so naprošena za mnenje o osnovi, so mnenja že lani oddala in na novo je bil ustanovljen (1910) poseben komite za presojo osnove pod predsedstvom senatorja Hasmana in kakor se vidi, ni več daleč čas, ko bo osnova predložena zakonodajnim zastopom k ustavni rešitvi.

Pri sporadičnem znanju ruščine v zapadni Evropi vrši avtorjevo delo zaslužen čin: postavi celo rusko osnovo pred torišče zapadnoevropske literarne kritike, kakor se je to deloma že zgodilo s prestavo obligatornega prava (po prvotni osnovi) po avtorjevem soimencu (Nikolaj pl. Seeler-Riga, 1900). To bo osnovi sami le v prospeli.

K. P.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1912.

— (Odlikovanje.) Cesar je podelil deželnosodnemu svetniku in sodnemu predstojniku dr. Gustavu W r a d a t s c h u v št. Pavlu naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika.

— (Osebne vesti.) Izpraševalnim komisarjem za sodne izpite pri višjem sodišču v Gradcu sta imenovana dež. sodišča predsednik dr. Maks pl. Ivichich in r. j. vseučiliški profesor dr. Anton Rintelen. — Tržaška odvetniška zbornica se je 27. januarja t. l. konstituirala; predsednikom je izvoljen dr. E. Riccheti, predsednikom disciplinarnega sveta dr. A. Sajiz, zborničnim pravnikom dr. E. Consolo. — Deželnosodni svetnik in sodni predstojnik v Ormožu dr. Ivan Presker je premeščen v Ljubljano. Za deželnosodne svetnike so imenovani: okrajni sodnik Alojzij Žebre v Ljubljani na svojem službenem mestu, Adolf Matzl v Mariboru za Celje, okrajni sodnik in sodni predstojnik na Brdu dr. Anton Furlan za Novo mesto; za deželnosodne svetnike in sodne predstojnike na svojih službenih mestih nastopni okrajni sodniki in sodni predstojniki: Viljem